

De constatering dat Europeanen van Mars komen en Amerikanen van Venus, is waar.

De commentaren op de nieuwe Nationale Veiligheidsstrategie van President Bush waren eensluidend: de Amerikanen willen nog steeds preventieve oorlogen voeren. Kennelijk hebben ze dus niets geleerd van het gemodder in Irak, dat deze week zijn vierde jaar inging en volgens de voormalige Iraakse premier Allawi inmiddels in een burgeroorlog is ontaard.

Als Allawi gelijk heeft, zit de verklaring in de eerste vier woorden van de strategie: „Amerika verkeert in oorlog”. In oorlog? De gemiddelde Nederlander vraagt zich af waar Bush het over heeft. Want wij deden toch mee aan een stabilisatie-operatie? En wij gaan nu toch iets soortgelijks in Afghanistan doen? Wij handhaven toch de vrede omdat wij Irakezen en Afghanen niet in de kou willen laten staan? Ik hoor het premier Balkenende nog zo zeggen toen hij voor de gang naar Uruzgan pleitte. Wie de veiligheidsstrategie leest, ziet dat Bush dergelijke denkbeelden als te soft afserveert. Want hij voert sinds 11 september 2001 een wereldoorlog tegen de terroristen, met Irak en Afghanistan als de belangrijkste slagvelden.

Toen vice-premier Gerrit Zalm na de moord op Theo van Gogh de oorlog aanging tegen het moslimextremisme, was hoon zijn deel. De Kamer was geschokt en haastte zich tot nuanceringen en het plaatsen van de gebeurtenis in een brede context. Veel commentatoren vreesden dat zijn uitlatingen olie op het vuur waren en bevolkingsgroepen tegen elkaar op zouden zetten. Ik moet bekennen dat ik ook niet zo blij was met Zalms uitlatingen. En dat was ik om precies dezelfde redenen waarom ik nu niet zo blij ben met de eerste vier woorden van Bush' veiligheidsstrategie. Want wie de oorlog verklaart, krijgt oorlog. Zeker als die oorlog (onze vredesoperatie dus) met een overmaat aan geweld en schending van het internationale recht wordt gevoerd en tot excessen als Guantanamo Bay en Abu Graibh leidt.

Maar het echte probleem is dat Bush' oorlog op een fundamentele tegenstelling tussen Europa en Amerika duidt. Wij Europeanen gaan internationale problemen anders te lijf. Wij leggen de nadruk op diplomatie, ondersteund met beloningen voor goed gedrag. Wij trachten te paaien en te binden. En als het nodig is onderhandelen we een akkoord en zenden we troepen om de vrede te bewaren, waarbij we zo nodig grote risico's willen lopen. Zie Uruzgan. Dat is dus andere koek dan de Amerikaanse dwangdiplomatie waarbij militaire macht de hoofdrol speelt. De constatering van de neoconservatieve commentator Robert Kagan dat Europeanen van Venus komen en de Amerikanen van Mars, bevatte dus veel waarheid. Maar tevens is het de vraag wie hij met deze uitspraak tegen de schenen schopt. Kagan wilde tegen onze schenen schoppen, Europese softies. Maar inmiddels kan hij niet meer volhouden dat de ferme Amerikaanse politiek wel succesvol is.

Kennelijk realiseert de Amerikaanse President zich dat ook. Want een belangrijke verandering ten opzichte van de vorige veiligheidsstrategie is dat nu elk hoofdstuk met een opsomming van successen begint. Kennelijk was niet iedereen opgefallen dat de Amerikanen die ook hebben geboekt. Zeker, Taliban en Saddam Hoessein zijn met verbluffende vaart van het toneel verdwenen. Maar het verwijderen van regimes bleek eenvoudiger dan het brengen van vrede en stabiliteit. En daar zit de crux.

De Amerikanen zijn mentaal nooit in staat geweest om na een oorlog de ommezwaai

van een gevechtsoperatie naar een vredesoperatie te maken, waarin militair optreden ondergeschikt is aan het politieke proces. Ze blijven gewoon oorlogvoeren. Zolang de Amerikanen die ommezwaai niet kunnen maken, zullen wij een tegengestelde visie op de werkelijkheid hebben. Inmiddels geven veel Amerikaanse defensiedeskundigen toe dat Europeanen beter in vredesoperaties zijn. Maar die eer wordt ons in Bush' strategie niet gegund.

Rob de Wijk